

Verksamhetsberättelse 2020

VKV – Västra Götalandsregionens
kompetenscentrum om våld i nära relationer

Innehållsförteckning

<i>Personal</i>	1
<i>VKV:s huvuduppdrag</i>	1
<i>VKV:s tilläggsuppdrag</i>	1
Utbildning	3
<i>Lärosäten</i>	4
<i>Breddimplementeringar – bas- och metodutbildning</i>	4
<i>Habilitering och hälsa</i>	4
<i>Vårdcentraler och rehabiliteringsmottagningar</i>	5
<i>Övriga utbildningar och föreläsningar</i>	5
VKV:s utvecklingsprojekt	5
Forskning	7
<i>Genväg till forskning</i>	7
<i>Dödligt våld i nära relationer i VG-regionen 2000–2016</i>	7
Utvärderingar	8
<i>Islandsprojektet</i>	8
<i>SIMBA-projektet</i>	9
<i>Ungdomsmottagningsprojektet (UM)</i>	9
<i>Publiceringar under 2020</i>	10
VKV:s informationsuppdrag	10
Nätverks- och referensgruppsmöten	11
<i>Konferenser</i>	11
Övriga uppdrag	12
<i>Remissvar</i>	12
<i>Riktat statsbidrag till hälso- och sjukvård 2020: våld i nära relationer</i>	12
<i>Överenskommelse avseende samverkan mellan Västra Götalands kompetenscentrum, VKV, och Socialstyrelsen avseende målgruppsanpassning av utbildningsmaterial om våld i nära relationer</i>	12
<i>Arbete med uppföljning av SOSFS 2014:4 Våld i nära relationer</i>	13
<i>Socialstyrelsens utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck</i>	13
<i>RSS – Regionala samverkansstrukturer</i>	13
<i>Stödcentrum för personer utsatta för hedersvåld</i>	13
<i>Socionomen</i>	14
<i>Nordiska ministerrådet och best practice</i>	14

Personal

VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer har bestått av följande personalsammansättning år 2020:

Områdeschef 100 %

Verksamhetsassistent 100 %

Kommunikatör 100 % + 45 %

Utvecklingsledare 6 st 100 % + 1 st 50 %

Forskningsledare 25 % tjänst

Forskare 1,4 tjänster (totalt 4 personer)

Konsult Överläkare Gynekologi 30 % tjänst

Totalt 16 personer anställda vid VKV 2020 (motsvarar 11 heltidstjänster)

Under 2020 har vissa förändringar skett i personalgruppen. En utvecklingsledartjänst blev vakant från 1 december då en medarbetare slutade sin anställning.

VKV:s huvuduppdrag

VKV:s huvuduppdrag är att skapa, samla och sprida kunskap samt utveckla metoder om upptäckt och bemötande av barn, kvinnor och män med erfarenheter av våld i nära relationer. VKV:s uppdragsområden är mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuella övergrepp. Från och med oktober 2020 har VKV:s uppdragsområde utökats med området människohandel för sexuella ändamål. Förutom kunskapsspridning och metodutveckling utvecklar VKV samverkan och preventivt arbete samt bedriver och stimulerar till forskning inom kunskapsområdet.

VKV har en mångfaktoriell syn på våld i nära relationer och uppmärksammar även barnen och våldsutövarna. När det gäller utbildning av personal så behövs främst en baskunskap hos de anställda men även spetskompetens och yrkesspecifik kompetens hos utvalda grupper.

Utbildningar erbjuds i regionens alla geografiska delar.

VKV:s målgrupp är personal inom folktandvård och hälso- och sjukvård som finansieras av Västra Götalandsregionen.

VKV:s tilläggsuppdrag

- Regionstyrelsen gav 2011 VKV ett tilläggsuppdrag att utarbeta ett program med riktlinjer för åtgärder vid misstänkt brott mot barn och vuxna. VKV har utarbetat regionala medicinska riktlinjer som uppfyller detta uppdrag.

- VKV har fått i uppdrag av Hälso- och sjukvårdsdirektören att ta fram flera regionala medicinska riktlinjer utifrån VKV:s uppdragsområden,
 1. *Våld i nära relationer – indikationer och handläggning och*
 2. *Barn som far illa eller riskerar att fara illa inklusive barn som har bevittnat/upplevt våld - indikationer och handläggning samt*
 3. *Handläggning vid akuta sexuella övergrepp – Barn och vuxen*
 4. *Hedersrelaterat våld och förtryck*
- Regionfullmäktige beslutade (2016-04-12 § 55) om en samordningsfunktion för Styrelsen för beställd primärvård tillsammans med Styrelsen för Sahlgrenska Universitetssjukhuset för uppdraget att ta fram ett underlag och utreda möjligheterna att i dialog med lärosäten och vårdutbildningar införa en obligatorisk utbildning om symtom, upptäckt och åtgärder för barn som blivit utsatta för brott såsom våld och sexuella övergrepp. VKV fick detta uppdrag tillsammans med VG regionens Barnskyddsteam.

I enlighet med uppdraget kan VKV redovisa 2020 att VKV erbjuder fortlöpande utbildningsinsatser inom lärosäten i Västra Götaland till socionomprogrammet, barnmorskeprogrammet, fysioterapeutprogrammet, läkarprogrammet, sjuksköterskeprogrammet, mastersprogram i global hälsa, tandhygienistprogrammet, tandläkarprogrammet, tandteknikerprogrammet, tandsköterskeutbildningen samt kompletterande/vidareutbildning för läkarprogrammet, tandläkarprogrammet, sjuksköterskeprogrammet, arbetsterapeutprogrammet, dietistprogrammet och logopedprogrammet.

VKV kan årligen och i samverkan med Västra Götalandsregionens Barnskyddsteam erbjuda lärare vid vårdutbildningar för undersköterskor/ barnsjuksköterskor i Västra Götaland en utbildning med ett utbildningsunderlag från VKV och VG-regionens barnskyddsteam.

- Regionfullmäktige fattade beslut 2018-04-12 att all hälso- och sjukvårdspersonal i Västra Götalandsregionen ska erhålla utbildning inom området våld i nära relationer samt att all hälso- och sjukvårdspersonal som gör hälso- och sjukvårdsbedömningar ska erhålla en metodutbildning om att ställa rutinmässiga frågor om våld i patientmöten. Hälso- och sjukvårdsdirektören gav uppdraget till VKV att samordna och genomföra Regionfullmäktiges beslut att all personal inom hälso- och sjukvården ska erhålla VKV:s basutbildning om våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuella övergrepp. Uppdraget omfattar även att VKV ska ge metodutbildning om att ställa rutinmässiga frågor om våld till personal som gör hälso- och sjukvårdsbedömningar i mötet med patienter.

Utbildning

VKV har under 2020 erbjudit alla anställda och nyanställda inom folktandvården samt den hälso- och sjukvård i Västra Götaland som regionen finansierar, utbildning om våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuella övergrepp. VKV utbildar inom ramen för de projekt och direktimplementeringar tillsammans med verksamheter inom hälso- och sjukvården och folktandvården där personal ställer rutinmässiga frågor om våld till patienter. VKV ger metodutbildning, tar fram material och ger stöd och uppföljning till personalen inom dessa verksamheter.

Alla anställda inom hälso- och sjukvården i Västra Götaland som regionen finansierar, samt folktandvården, erbjuds tillgång till webbutbildning inom området våld i nära relationer samt anmälningsplikt enligt Sol14 kap. § 1. Dessa webbutbildningar finns tillgängliga på VKV:s hemsida www.valdinararelationer.se

Under 2020 planerades fysiska utbildningsinsatser till prioriterade verksamheter inom hälso- och sjukvården. Med anledning av Coronapandemin fick VKV snabbt ställa om till webbaserade liveutbildningar. Intresset för webbutbildningar har varit stort, och sammanfattningsvis har VKV nått ut till lika många deltagare som uppskattats skulle deltagit vid fysiska utbildningar.

Under 2020 har VKV haft fyra tillfällen av generella basutbildningar där målgruppen är all hälso- och sjukvårdspersonal och folktandvårdspersonal. Detta har skett via livesända webbutbildningar där deltagarna haft möjlighet att ställa frågor via chattfunktionen. Basutbildningen är en halvdag och innehållet är bland annat definition av våld, prevalens, våldets konsekvenser, bemötande, metoder att upptäcka våldsutsatthet, anmälningsplikten enligt SOL 14:1 samt kunskap om vilka interna och externa verksamheter som personalen kan hänvisa patienter vidare till.

Under 2020 har **316 hälso- och sjukvårdspersonal och folktandvårdspersonal** gått VKV:s generella basutbildning.

Med anledning av Covid-19 har VKV även under 2020 hänvisat medarbetare till Nationellt center för kvinnofrids webbutbildning som motsvarar VKV:s basutbildning. Enligt statistik från NCK har användandet av deras webbutbildning inom hälso- och sjukvården ökat markant inom VGR under 2020. Att medarbetare inom hälso- och sjukvård får utbildning om våld trots restriktioner om fysiska möten anses särskilt viktigt, då nationell och internationell kunskap visar på en ökad risk för våld under pandemitider.

Inom ramen för de projekt som VKV bedriver tillsammans med olika verksamheter inom hälso- och sjukvården erbjuder VKV bas- och metodutbildningar med fokus på att införa att ställa rutinmässiga frågor om våld i mötet med patienten. Varje metodutbildning är anpassad till den patientgrupp och den verksamhet som ska ställa rutinmässiga frågor om våld. Under 2020 har VKV haft bas- och

metodutbildningar vid 29 tillfällen inom ramen för de projekt och riktade utbildningsinsatser som VKV bedriver för personal inom barn- och ungdomspsykiatri, barn- och ungdomsmedicin, vårdcentraler, rehabiliteringsmottagningar, Habilitering och Hälsa, barnhälsovården, Kvinnokliniken SU, Sjukhusen Väst och SKAS, vårdsamordnare, Vuxenpsykiatri, NÄL, Angereds sjukhus samt vårdcentral med utökat uppdrag om barns psykiska hälsa. Under 2020 har **1736 hälso- och sjukvårdspersonal** erhållit metodutbildning och basutbildning inom ramen för VKV:s utvecklings-/pilotprojekt och riktade utbildningsinsatser. Från och med mars 2020 har detta skett via livesända webbutbildningar.

Lärosäten

VKV har under 2020 utbildat inom lärosäten på läkarprogrammet, Fysioterapeutprogrammet, Grundutbildning sjuksköterska, Röntgensköterskeutbildningen, Tandläkarutbildningen, Tandsköterskeutbildningen, Socionomprogrammet, sjuksköterskor med legitimation utanför EU, Logopedprogrammet, Uroterapeut- samt Arbetsterapeutprogrammet. **583 studenter** inom lärosäten har under 2020 tagit del av våra utbildningar. Detta har skett via livesända och inspelade webbutbildningar.

Breddimplementeringar – bas- och metodutbildning

Habilitering och hälsa

Förvaltningsledningen inom Habilitering och Hälsa i Västra Götalandsregionen har tagit ett brett grepp när det gäller att upptäcka erfarenheter av våld hos sina patienter. Genom forskning vet vi att förvaltningens målgrupp löper ökad risk för att utsättas för våld och att det samhälleliga skyddet vid våldsutsatthet är bristfälligt för desamma. Under 2019 inledde VKV ett samarbete med VG-regionens Habilitering och Hälsa, barn- och vuxen verksamheterna. Efter överenskommelser med ledningen fattades beslut om att VKV ska utbilda all personal inom Barn- och vuxen mottagningarna inom Habilitering och hälsa i VG-regionen. Utbildningen består av en basutbildning om våld i nära relationer och en metodutbildning om att ställa rutinmässiga frågor om våld i mötet med barn och vuxna patienter. I samarbete med verksamheterna har VKV tagit fram metodstöd och material som stöd till personalen i mötet med patienter samt informationsmaterial riktat till patienterna.

Utbildningsinsatserna som löper mellan oktober 2019 – september 2020 syftar till att:

- Öka kunskapen om våld i nära relationer samt om den specifika utsatthet som gäller förvaltningens målgrupp vid våldsutsatthet.
- Ge förutsättningar för framtagande av lokala rutiner för FOV (Fråga om våld – frågeformulär) samt för anmälan och dokumentation för långsiktig och hållbar implementering.
- Genom implementering av FOV öka tidig upptäckt av våldserfarenheter och därmed möjlighet till adekvata vård – stöd och skyddsinsatser för patienten.

VKV kommer utifrån de erfarenheter som görs under projekttiden kartlägga behov och bristfälligheter som

uppmärksammas när det gäller vård- och stödinsatser för Habilitering och Hälsas målgrupp vid våldsutsatthet.

Totalt under 2020 har fem utbildningstillfällen genomförts och totalt **384 personer** har utbildats.

Vårdcentraler och rehabiliteringsmottagningar

VKV inledde i början av 2019 en dialog med samtliga primärvårdschefer i VG-regionen om att erbjuda basutbildning och metodutbildning i att ställa rutinmässiga frågor om våld inom samtliga vårdcentraler och rehabmottagningar inom Närhälsan. Under 2019 träffade VKV uppdelat på 12 tillfällen samtliga chefer inom Närhälsan och privata vårdgivare. Vid dessa tillfällen fick cheferna en komprimerad basutbildning om våld i nära relationer samt att en dialog fördes om planering av utbildningsinsatser till övrig personal inom vårdcentralerna och rehabmottagningarna. Under 2020 och 2021 kommer breddimplementeringen inom VG-regionens samtliga vårdcentraler och rehabmottagningar inledas. Under 2020 planerades fysiska utbildningsinsatser i regionens alla delar för att erbjuda vårdcentraler och rehabmottagningar lokala utbildningsinsatser. Med anledning av coronapandemin fick VKV ställa in fysiska utbildningar och snabbt ställa om till livesända webbutbildningar. Under 2020 har 11 utbildningstillfällen genomförts och totalt har **869 personal inom vårdcentraler och rehabmottagningar** utbildats.

Övriga utbildningar och föreläsningar

VKV har under 2020 även utbildat inom olika verksamheter inom Västra Götalandsregionen såsom Bedömningsteam, vårdsamordnare, barnhälsovården och NÄL. Totalt har inom ramen för dessa utbildningsinsatser **185 personer** utbildats.

VKV:s utvecklingsprojekt

En del av VKV:s verksamhet är att driva utvecklingsprojekt som ska leda till förbättrade metoder och samverkan inom VKV:s uppdragsområden när hälso- och sjukvården och tandvården möter patienter. Under 2020 har VKV bedrivit följande utvecklingsprojekt:

SIMBA-projektet (Samverkan i mellersta Bohuslän och Ale) är ett utvecklings- och samarbetsprojekt med syftet att verksamheterna ska få en gemensam och fördjupad kunskap om våld i nära relationer, våld mot barn, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, våld på digitala medier, samt utveckla metoder och arbetssätt för att ställa rutinmässiga frågor om våld. Verksamheterna i projektet är tre Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningar, tre Barn- och ungdomsmedicinska mottagningar, Familjehuset Klippan på vårdcentralen Kusten i Kungälv, Ale och Stenungssund och Tjörn.

Projektet initierades under sommaren 2017 med en inventering av befintliga arbetssätt. Under hösten 2017 utarbetades ett förslag på metoder och arbetssätt att ställa rutinmässiga frågor om våld till barn/ungdomar och vuxna. Utbildningsinsatser i bas- och metodutbildningar genomfördes till

personalen under 2017. Från och med våren 2018 startade verksamheterna med att prova dessa metoder och arbetssätt i praktiken och detta arbetssätt kommer att prövas under en tvåårsperiod. Utbildningsinsatser under 2020 har genomförts riktat till nyanställda inom SIMBA projektet. Totalt har **31 nyanställd personal** utbildats i bas- och metodutbildning under 2020. Under 2020 har även utvärdering av projektet påbörjats.

Islandsprojektet är ett samverkans-/samarbetsprojekt mellan polis, åklagare, socialjour, socialtjänst och hälso- och sjukvården vid akuta våldshändelser i familjer med barn. Projektet startade 2015 och avslutades december 2019. I mars 2020 genomfördes en stor konferens där utvärderingen presenterades. Implementering av Islandsprojektets samarbetsmodell i hela Storgöteborg har påbörjats under 2020 i samarbete med Polisen och Göteborgs stad.

Vuxenpsykiatrin: Under 2019 påbörjades en planering av utbildningsinsatser inom vuxenpsykiatrin. Utbildningar består av basutbildning och metodutbildning att ställa rutinmässiga frågor om våld. Några områden togs fram som möjliga kandidater att delta. Under 2020 utsågs pilotområden psykiatriska mottagningen Gamlestan och ACT teamet som har utbildats vid två tillfällen under 2020. Totalt har **70 personal inom vuxenpsykiatrins pilotområden utbildats**.

Kvinnosjukvården: Under 2020 initierades ett pilotprojekt inom Kvinnosjukvården där en vårdavdelning och fyra gynmottagningar fått utbildning i att ställa rutinmässigt frågor om våld. Det är en geografisk spridning mellan Sahlgrenska, Sjukhusen Väster och Skaraborgssjukhus. Situationen med en pandemi påverkade i hög grad verksamheterna, men trots denna utmaning har rutiner tagits fram och patienter får frågor rutinmässigt. Arbetet kommer att följas upp med en utvärdering under 2021. Under 2020 har **55 medarbetare inom kvinnohälsövården erhållit riktad bas- och metodutbildning**

Pappa/partner inom BVC: Pappa/partnerprojektet syftar till att implementera rutinmässiga frågor om våld till pappa/partner inom barnvårdscentral samt att kunna identifiera barn och vårdnadshavare som upplevt/utsatts för våld. Fyra barnhälsovårdsverksamheter (BVC Vara, BVC Lidköping (Guldvingen samt BVC Tibro) medverkar i projektet. Projektet initierades av central barnhälsovård i Skaraborg 2019 och under 2020 påbörjades ett planerings- och förankringsarbete. I juni 2020 genomförde VKV en heldagsutbildning i metoden frågor om våld (FOV) samt om personer med vålds- och aggressionsproblem för personalen som ingår i projektet. Metoden började prövas omgående efter denna utbildningsdag. Under 2021–2022 kommer arbetet utvärderas av forskare inom VKV.

Angereds sjukhus: Samarbete med Specialistcentrum Barn och Unga Angereds Närsjukhus Hösten 2019 initierades ett samarbete med Specialistcentrum Barn och Unga Angereds Närsjukhus och VKV. Kuratorerna gavs, av sin ledning, i uppdrag att planera för ett införande om ett rutinmässigt frågande om våld i patientarbetet med barn/unga och deras föräldrar.

VKV har sedan dess haft en stödjande funktion i den processen och har regelbundet träffat kuratorerna

och vid några tillfällen även ledningen.

Under våren 2020 genomgick all personal förberedande utbildning, dels om Barnkonventionen och under hösten även NCK:s webbkurs om mäns våld mot kvinnor. I slutet av oktober metodutbildades personalen av VKV om metoden att på rutin ställa frågor om våld till barn/unga och deras vårdnadshavare.

Ledningen fattade beslut om att metoden skulle införas med start 1 januari 2021.

VKV har efter metodutbildningen haft uppföljningsmöten med kuratorerna och delar av ledningsgruppen. Ytterligare en metodutbildning planeras till slutet av januari 2021 för personal som ej hade möjlighet att gå i oktober.

Forskning

VKV skapar, samlar och sprider forskning som ska ha en klinisk nytta. VKV:s forskning har en verksamhetsnära förankring och kopplingen mellan forskning och klinisk verksamhet är en viktig faktor. Forskningsresultat baserat på Islandsprojektet och Dödligt våld i Västra Götalandsregionen 2000–2016, har under 2020 presenterats på nationella konferenser.

Genväg till forskning

VKV utarbetar läsarvänliga sammanställningar av aktuella forskningsämnen inom VKV:s uppdragsområden. Dessa sammanställningar finns publicerade som "Genväg till forskning" på VKV:s hemsida, www.valdinararelationer.se. Syftet med genvägarna är att erbjuda personal inom hälso- och sjukvård, samt tandvård, tillgång till lättillgängliga forskningsresultat. VKV har tagit fram 13 stycken "Genväg till forskning".

Under 2020 har två genvägar till forskning presenterats. Genvägen; förövare vid våld i nära relation samt genvägen prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Dödligt våld i nära relationer i VG-regionen 2000–2016

Studiens huvudsyfte är att identifiera riskfaktorer för dödligt partnervåld, såväl mäns våld mot kvinnor som kvinnors våld mot män, vilket kan bidra till att våldet kan förhindras och möjliggöra ett förebyggande arbete.

Avsikten är att identifiera eventuella brister i samverkan och rapportering mellan myndigheter och organisationer, såsom hälso- och sjukvård, polis, rättsväsende och socialtjänst. Avsikten är även att undersöka närståendes erfarenheter och upplevelser av att en nära anhörig döds. Dessutom ska närstående till förövaresuppfattning och förståelse av det inträffade undersökas.

Inkluderat i ovanstående ingår även att kartlägga hur många fall av dödligt partnervåld som förekommit i Västra Götaland under tidsperioden 2000–2016. Projektet ämnar även belysa hur hälsa och socioekonomiska förhållanden ser ut för de efterlevande barnen.

Fram till och med 2020-12-31 har datainsamling avslutats i delstudie I, II och IV. Den sistnämnda studien berör barn till offer och förövare och är en viktig utveckling av projektet. I delstudie ingår III intervjuer med de som har dödat samt med efterlevande närstående till de som har dödat samt till de som dödat. Under 2020 har närstående till offer intervjuas, och dessa intervjuer har tydliggjort att även om projektet har ett preventivt fokus, är det viktigt att uppmärksamma efterlevandes erfarenheter av (bristande) stöd och hjälp efter att en nära anhörig dödat. Detta har kommit att inkluderas i projektet som ytterligare en frågeställning att belysa.

Under 2020 har projektet genererat och presenterat resultat i form av vetenskapliga artiklar: en publicerad, två inskickade som för tillfället är under granskning, och ytterligare två påbörjade. Intervjuer med anhöriga till offren har som ovan nämnts genomförts, och även om några intervjuer dessvärre fick ställas in på grund av coronapandemin har ett drygt 20-tal intervjuer genomförts vilket har genererat ett rikhaltigt material. Analysen av intervjuerna genomförs under 2021. Projektet väcker alltjämt mycket uppmärksamhet och de preliminära resultaten har även under 2020 presenterats av forskarna vid vetenskapliga konferenser, för andra myndigheter och organisationer samt för allmänheten, dock främst i digitala former på grund av den pågående pandemin.

Tidig identifiering av somatiska symtom hos kvinnor som del i somatiseringssyndrom sekundärt till tidigare sexuellt trauma

Studiens huvudsyfte är att tidigt identifiera symtom inom somatisering, som kan vara orsakat av tidigare sexuella övergrepp. Sammanfattning av forskningsfältet, undersökning av vad kvinnor som söker gynekologiska mottagningar och tidigare utsatts för sexuella övergrepp söker för, kartlägga kunskapen om somatiseringssyndrom bland läkare som tjänstgör på akutmottagningar. Samt att undersöka hur kvinnor som diagnostiserats med somatiseringssyndrom har upplevt bemötandet inom sjukvården, innan diagnosen satts, ingår som delmål. Avsikten är att kvinnor som tidigare utsatts för sexuella övergrepp och utvecklat somatisering tidigare skall få adekvat hjälp.

Under 2020 har det arbete fortgått med kartläggning av aktuell forskning vad avser symtom vid somatisering bland vuxna kvinnor kopplade till tidigare sexuella övergrepp. En sk scoping review har sammanställts och genomgår nu revidering inför publicering.

VKV bekostar delar av denna forskning.

Utvärderingar

VKV utvärderar de projekt som initierats tillsammans med verksamheterna inom hälso- och sjukvård samt tandvård i Västra Götalandsregion.

Islandsprojektet

Islandsprojektet är ett pilotprojekt som VKV bedrev under åren 2015–2019 med målet att utveckla ett konkret och effektivt samarbete/samverkan mellan polisen, åklagare, socialjouren,

socialtjänsten och hälso- och sjukvården vid handläggning och uppföljning av akuta våldshändelser i familjer med barn utifrån ett barnrättsperspektiv. Målgruppen för pilotprojektet var våldsutsatta vuxna och barn, barn som bevittnat/ upplevt våld samt våldsutövare i området SDF Askim/Frölunda/Högsbo samt Västra Göteborg i Göteborgs stad.

Efter utbildning, framtagande av material och arbete i olika arbetsgrupper så inleddes det operativa arbetet i berörda verksamheter/myndigheter den 1 januari 2017. Konkreta mål för samverkan var bland annat att förbättra kopplingar/överlämningar och tidsmässigt effektivisera handläggningen för att eliminera onödig väntan för de drabbade. Under våren 2018 startade projektets utvärdering och den pågick fram till den 31 dec 2019. Ansvarig för utvärderingen var professor Maria Eriksson, Ersta Sköndal Bräcke högskola. Under 2018 har planering och genomförande av intervjuer utförts med professioner, som på en operativ nivå har till uppgift att implementera Islandsprojektets arbetsmodell i sitt arbete. Under 2018 har även analysarbetet av intervjuerna påbörjats. Under 2019 har intervjuer analyserats och kvantitativa uppgifter om Islandsärendena sammanställts. Under 2019 påbörjades projektrapporten av fas 1 i undervärderingen som presenterades vid en slutkonferens i mars 2020. Under 2020 har fas 2 och 3 påbörjats och etikansökan skickats in.

SIMBA-projektet

Den modell för rutinmässiga frågor om våld som utvecklats inom SIMBA-projektet riktar sig till barn och deras vårdnadshavare. BUM och Familjehuset Klippan frågar barn från 6 års ålder och BUP frågar barn från 4 års ålder. Enligt modellen ska verksamheterna fråga vid nybesök under 1: a eller 2: a besöket. BUP och Familjehuset Klippan frågar alla barn och deras vårdnadshavare, medan BUM frågar barn med diagnoserna huvudvärk, ont i magen, enkoprés, inkontinens och övervikt.

Under hösten 2019 startade projektets utvärdering, innehållande fyra delstudier, som kommer att pågå fram till 31 december 2021. Hösten 2019 utarbetades projektplanen och förankrades hos enhetscheferna för verksamheterna som ska utvärderas.

Etikansökan till etikprövningsmyndigheten skickades in och godkändes år 2020. Lejonparten av materialet samlades in under 2020. Under våren hölls fokusgrupper med personal, individuella intervjuer med chefer och en personalenkät delades ut. Detta material ligger till grund för att besvara frågor om hur det var att implementera och använda frågemodellen som utvecklats. Under hösten hölls barnintervjuer och frågeformulär samlades in. Detta material ligger till grund för att besvara frågor om hur barn upplever att tillfrågas om våld, samt vilket våld som identifieras när frågeformulären används. Utvärderingsgruppen består av Mari Brännvall, FD, projektledare, utvecklingsledare VKV och Karin Örmon, Dr Med Vet och Docent, forskningsledare VKV och Solveig Lövestad, FD, forskare VKV.

Ungdomsmottagningsprojektet (UM)

UM-projektet, fokuserades på att ställa rutinmässiga frågor om våld inom ungdomsmottagningar. I UM-projektet provade ungdomsmottagningarna i Södra Älvsborg och Södra Bohuslän att rutinmässigt ställa frågor om våldsutsatthet och våldsutövande till de ungdomar och unga vuxna de

möter. Under 2019 har projektet utvärderats genom kvalitativa intervjuer med ungdomar 18–24 år, som sökt ungdomsmottagningar i VG regionen. Fokus i utvärderingen är ungdomars upplevelse av att besvara frågor om våld utifrån FOV-U (Frågor om våld – unga formulär), samt om deras erfarenheter av våld. Resultatet har analyserats och sammanställts och har publicerats i rapportform under 2020. Resultaten kommer även att presenteras i en internationell tidskrift. Utvärderare är Vedrana Vejzovic, Dr Med Vet, Malmö Universitet och Karin Örmon, Dr Med Vet, forskningsledare VKV, Malmö Universitet.

Publiceringar under 2020

Vejzovic, V & Örmon, K. (2020) Utvärderingen av projektet: Att rutinmässigt ställa frågor till ungdomar/unga vuxna om erfarenheter av våld: Västra Götalandsregionens kompetenscenter om våld i nära relationer: Göteborg.

Sanzén S, Eliason C, Naucér N & Örmon K. (2020) Frågor om Våld, FOV -Utvecklingen av ett kliniskt frågeformulär: Västra Götalandsregionens kompetenscenter om våld i nära relationer: Göteborg.

Enander, V., Krantz, G., Lysell, H. & Örmon, K. (2020) Before the killing: intimate partner homicides in a process perspective, part I. Journal of Gender Based Violence, <https://doi.org/10.1332/239868020X15922355479497>

VKV:s informationsuppdrag

VKV driver idag en hemsida www.valdinararelationer.se, och Facebook tillsammans med Dialoga, Göteborg stads kompetenscentrum om våld i nära relationer. Målet med Facebook är framförallt att vara närvarande i följarnas flöde, med snabba inspel om våldsområdet och användbara verktyg och länkar för deras dagliga arbete.

Målet med hemsidan är att tillhandahålla relevant information och forskning om våld, information om våra utbildningar och nyheter inom området. Under 2020 har VKV arbetat med att utveckla VKV:s hemsida för att nå ut med kunskap och metodstöd till personalen. Under fliken Tand-, hälso- och sjukvård har en mängd texter skapats och bearbetats för att fungera som komplement till våra utbildningar, bland annat texter om att fråga barn och unga om våld samt kortare informationstexter inom våra olika expertområden.

VKV har under 2020 dragit igång med utskick av nyhetsbrev som sker fyra gånger per år. Målgruppen är tand-, hälso- och sjukvårdspersonal som har gått våra utbildningar och syftet är att uppdatera dem på nytt material och nya riktlinjer, påminna om olika aspekter av våld i nära relationer samt sprida forskning som publiceras. Varje brev har ett särskilt tema och under 2020 var det Fysiskt våld, Hedersrelaterat våld och förtryck, Psykiskt våld och Sexuellt våld. Nyhetsbreven finns också tillgängliga i efterhand på vår hemsida. VKV har under 2020 fortsatt utveckla nytt material baserat på projektmaterial som nu utvärderats och kan spridas till en bredare patientgrupp. Till exempel har UM-projektets foldrar och hjälpkort anpassats enligt VKV:s grafiska profil för att spridas på alla enheter som möter unga, och foldern riktad till familjer med barn har fått en ny form för att användas inom alla enheter som möter föräldrar. De äldre hjälpkort som

var geografiskt uppdelade har ersatts av ett nytt, gemensamt hjälpkort för hela regionen, för att underlätta beställning och hantering för personalen.

Med anledning av den extra utsatthet som barn och vuxna kan utsättas för i pandemitider har VKV även utarbetat informationsmaterial utifrån Covid 19 såsom affischer, Väntrums TV samt information på vår hemsida. Affischerna finns översatta till flera språk, för att möjliggöra bred kommunikation.

Nätverks- och referensgruppsmöten

VKV:s uppdrag är att samverka med andra verksamheter och myndigheter. Under 2020 har VKV deltagit vid olika nätverks- och referensgruppsmöten. Vid flera av dessa möten har VKV föreläst om verksamheten och VKV:s uppdragsområden. Följande har VKV samarbetat med och även deltagit i nätverk och mötes forum:

- Dialogas nätverk om Hedersrelaterat våld och förtryck
- Nationellt nätverk inom Barnhälsovård – att ställa frågor om våld
- Nätverk inom Central Barnhälsovård inom VG-regionen
- Regionalt nätverk Mänskliga Rättigheter
- Regionalt HBTQ nätverk
- Länsstyrelsens utbildningsnätverk
- Nätverk Väst kom och Fyrbodals kommunalförbund
- Samverkansgrupp Länsstyrelsen, Dialoga och VKV
- Kommunnätverket för kvinnofridssamordnare Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
- Jämställdhetsmyndigheten
- Socialstyrelsen
- Nationellt center för kvinnofrid (NCK)
- Region Stockholm, akademiskt primärvårdscenter
- Kunskapscentrum för sexuell hälsa

Konferenser

Under 2020 har VKV varit medarrangörer och/eller att medarbetare medverkat vid nationella webbsända konferenser och föreläst om VKV:s uppdragsområden.

- Nationella dagen om könsstympling
- Avslutningskonferens Islandsprojektet
- Nationell konferens internationella dagen mot våld mot kvinnor
- Chefskonferens med temat barn med erfarenheter av våld i nära relationer
- Länsstyrelsens och Unizons konferens - Dödsorsak kvinna
- Nationellt centrum om kvinnofrid (NCK) jubileum
- Centrum för socialt arbete och Ersta Sköndal Bräcke högskola, konferens om socialt arbete med våld mot barn och vuxna i nära relation
- Konferens om hedersrelaterat våld och förtryck

NCK - Aktuell forskning om mäns våld mot kvinnor
NCK Att ställa frågor om våld – vilken kunskap krävs?

Som kompetensutveckling har VKV:s medarbetare deltagit som åhörare vid flera konferenser och föreläsningar inom VKV:s uppdragsområden. Våld mot barn och unga, prostitution och människohandel, pornografi, Hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympning, dödligt våld, sexuellt våld, våldsprevention samt inom kommunikation för att nämna några.

Övriga uppdrag

Remissvar

VKV ansvar för olika former av remissvar både nationellt och regionalt. Under 2020 har VKV skrivit följande remissvar:

Ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57)
Motion om jämlik vård för personer som upplevt eller bevittnat våld i nära relation
Mål för social hållbarhet 2030 för Västra Götalandsregionen och de verksamheter som finansieras av Västra Götalandsregionen

Riktat statsbidrag till hälso- och sjukvård 2020: våld i nära relationer

VKV fick i uppdrag av Hälso- och sjukvårdsdirektören att ta fram anvisningar där utbetalning och uppföljning av statsbidraget om våld i nära relationer. Under mars 2020 skickades inbjudningar ut med tillhörande anvisningar om vilka områden medlen kan användas till och hur ansökan går till.

Inbjudan att göra ansökningar har gått ut till verksamhetschefer och chefläkare vid sjukhus samt verksamhetschefer vid primärvård och folktandvård.

71 verksamheter ansökte om statliga medel varav 19 verksamheter beviljades medel. De verksamheter som beviljades medel har i slutet på 2020 återrapporterat hur de beviljade medlen har använts. Dessa resultat ska VKV sammanställa och återrapportera till Hälso- och sjukvårdsstyrelsen och Socialstyrelsen senast mars 2021.

Överenskommelse avseende samverkan mellan Västra Götalands kompetenscentrum, VKV, och Socialstyrelsen avseende målgruppsanpassning av utbildningsmaterial om våld i nära relationer

Under 2020 har VKV och Socialstyrelsen ingått en överenskommelse om att samverka i ett projekt enligt nedan.

Syftet med projektet är att ta fram ett utbildningsmaterial om våld i nära relationer som vänder sig till hälso- och sjukvården. Arbetet sker inom ramen för regeringsuppdraget att stödja utveckling av arbete

inom vård och omsorg med mäns våld mot kvinnor.

Underlaget ska användas av Socialstyrelsen i arbetet med att ytterligare målgruppsanpassa utbildningsmaterialet om våld i nära relationer som riktar sig till hälso- och sjukvården.

VKV bidrar till arbetet i rollen som arbetande referenspersoner utifrån VKV:s stora kunskap och erfarenhet inom området. Uppdraget är att se hur materialet kan förbättras för att nå ut till hälso- och sjukvården i större utsträckning samt att ytterligare anpassa materialet så att det ger stöd i att fråga om våld genom till exempel lärande exempel.

Arbete med uppföljning av SOSFS 2014:4 Våld i nära relationer

Inom ramen för regeringsuppdraget: *Uppdrag att stödja utvecklingen av arbete inom vård och omsorg men mäns våld mot kvinnor (S2018/03516/JÄM)* har Socialstyrelsen beslutat att följa upp myndighetens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer. (Vilket sker inom deluppdrag 1 *Vidareutveckling av kunskapsstöd till kommuner och landsting*. Vilket är samma RU inom vilket arbetet med utbildningsmaterialet ingår.)

Uppföljningen av SOSFS 2014:4 har bland annat initierats till följd av revideringsbehov som lyfts i rapporten *Dödsfallsutredningar 2016–2017* där det föreslås att föreskriften förtydligas ifråga om att hälso- och sjukvården ska ge våldsutsatta stöd för att få kontakt med socialtjänsten, förutsatt att personen samtycker till det. Där lyfts även ett behov av att stödja tidiga riskbedömningar inom socialtjänsten.

Under 2020 har VKV bistått Socialstyrelsen med revideringsförslag på SOSFS 2014:4.

Socialstyrelsens utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck

VKV deltar i en granskningsgrupp gällande Socialstyrelsens framtagande av en utbildning om Hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget påbörjades hösten 2020 och avslutas under våren 2021.

RSS – Regionala samverkansstrukturer

Tillsammans med Väst kom och Länsstyrelsen har VKV deltagit i styrgruppen för SKR:s kvinnofridsatsning 2018–2020 för att stärka och utveckla arbetet i kommuner, landsting och regioner. Satsningen omfattar arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, könsstypning och tvångsäktenskap, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Stödcentrum för personer utsatta för hedersvåld

Det har inkommit en förfrågan från Göteborgs Stad om VGR:s medverkan i ett stödcentrum för personer utsatta för hedersvåld. Förfrågan är riktad till Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd samt västra hälso- och sjukvårdsnämnden. Ärendet berör även västra hälso- och sjukvårdsnämnden eftersom kranskommunerna inkluderas i förfrågan från Göteborgs Stad. Ett av syftena med ett stödcentrum är att utsatta ska kunna vända sig till ett kontaktställe för att kunna träffa olika professioner och få ett samlat stöd där. Det bedöms som viktigt med en samlad kompetens på

området.

På sitt sammanträde 24 april 2020 gav Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd ansvarig tjänsteperson i uppdrag att ta fram en bedömning av behovet av ett stödcentrum med placering i Göteborgsområdet.

Västra Götalandsregionens kompetenscenter om våld i nära relationer (Regionhälsan) har bedömt behovet och återkopplat i ett underlag med förslag på svar från nämnden till Göteborgs Stad. Förslaget är att nämnden ställer sig positiv till att medverka i ett regionalt stödcentrum för personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, då det bedöms viktigt med en samlad kompetens på området.

Socionomen

Under våren 2020 har tre av VKV:s medarbetare intervjuats av tidningen Socionomen om VKV:s arbete mot våld i nära relationer. Detta publicerades före sommaren i en helsidesartikel i tidningen.

Nordiska ministerrådet och best practice

I November 2020 blev VG regionens och VKV:s arbete med att utarbeta en regional medicinsk riktlinje om Hedersrelaterat våld och förtryck med tillhörande utbildningsuppdrag, utvald av Nordiska Ministerrådet som best practice exemple inom området negative social kontroll. Ett uppdrag som Nordiska ministerrådet har handlar om att presentera lärande exempel från de nordiska länderna. Inom varje aktuellt temaområde väljer de ut några exempel per land som sedan publiceras på deras hemsida, www.integrationnorden.org.

Göteborg 2021-02-15

Carina Eliason
Områdeschef

VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer